

+12

Kennismaken met *tienerwerk*

verbindt jongeren

Gereformeerde Gemeenten

Colofon

Houttuinlaan 7
3447 GM Woerden
(0348) 489948
info@jbgg.nl
www.jbgg.nl

Deze kaderbrochure is een uitgave van de Jeugdbond Gereformeerde Gemeenten.

Vormgeving en druk: Verloop drukkerij, Alblasterdam
Datum uitgave: najaar 2016

Inhoud

Vooraf	5
1. Waarom tienerwerk	7
2. Wie is de tiener?	11
3. Een vereniging voor tieners	15
4. Leeftijdsindeling	21
5. Werving	23
6. Doorstroming	27
7. Materialen van de Jeugdbond	31
8. Wat kan de Jeugdbond betekenen?	33

Vooraf

Je bent gevraagd om leidinggevende te worden. Misschien heb je direct ja gezegd, misschien heb je er iets langer over nagedacht. Maar leidinggeven aan tieners is niet niks. Ga er maar aan staan. Iedereen die ervaring heeft met het leiden van een +12 of +14 vereniging, zal het beamen. Welke thema's spreken de jongeren aan? Welke invulling geven we aan een avond? Hoe bereik ik de tieners? Allemaal vragen die door je hoofd kunnen spelen.

Met deze kaderbrochure wil de Jeugdbond een aantal handvatten geven voor het leiden van een vereniging met tieners. Verschillende onderwerpen komen voorbij. Blijf echter niet hangen in de vragen en de onmogelijkheden.

In deze tijd hebben jongeren veel vragen. Wat is het belangrijk dat ze hun vragen kunnen stellen en dat er binnen de kerk mensen zijn die met hen meedenken en hen handvatten geven. Jongerenwerkers hebben de taak om de jongeren handvatten te bieden vanuit de Bijbel en hen te vertellen over de eis van bekering. Ze mogen jongeren de richting aanwijzen hoe ze hun leven moeten inrichten volgens de normen en waarden vanuit Gods Woord. Jongerenwerkers hebben ook de taak om

te luisteren. Luisteren naar de verhalen van jongeren, naar hun vragen over de belangrijke thema's in hun leven. En samen met hen na te denken over antwoorden.

Jongerenwerk kan soms een onmogelijke opgave lijken, maar we hoeven het niet in eigen kracht te doen. Wat is het rijk als de leidinggevende zelf mag ervaren geholpen te worden door de kracht van God om dit werk te doen.

Juist in deze tijd kan je als leidinggevende zoveel voor jongeren betekenen. Geniet er vooral ook van. Het is prachtig werk om met de tieners van de gemeente antwoorden te zoeken in Gods Woord.

Deze brochure is een kennismaking met tienerwerk. Het helpt nieuwe leidinggevendenden om te zien wat tienerwerk inhoudt, met wie je te maken krijgt en wat de Jeugdbond voor jou kan betekenen. Wil je je verder verdiepen in thema's rond tienerwerk, dan kun je in de literatuurlijst achterin leestips vinden, of je kunt deelnemen aan één van de cursussen of trainingen die de Jeugdbond aanbiedt. Gods zegen toegewenst bij je mooie taak!

Najaar 2016,
Jaco Pons, jeugdwerkadviseur +12

1 Waarom tienerwerk?

Tienerwerk? Waarom is dat zo belangrijk? In dit hoofdstuk een aantal punten die het belang van het tienerwerk onderstrepen.

1.1 Opdracht

Jeugdwerk is een opdracht die de Bijbel aan ons geeft. In Spreuken 22:6 staat: *Leer de jongen de eerste beginselen naar den eis zijns wegs; als hij ook oud zal geworden zijn, zal hij daarvan niet afwijken.* In het Hebreeuws staat hier: 'iemand van jongs af onderwijzen in de heilige leer tot zaligheid van zijn ziel.' Dit gebeurt in de eerste plaats tijdens de prediking en de catechese. Daarnaast wordt ook op de vereniging op het juiste leeftijdsniveau het Woord van God geopend. Allerlei invloeden komen op de tieners af. Daarom klinkt de opdracht om tieners op het juiste pad te houden. Spreuken 22:6 zegt ook: *als hij ook oud zal geworden zijn, zal hij daarvan niet afwijken.* Dat geeft dus een grote verantwoordelijkheid. Gods Woord moet worden doorgegeven. Ook op de +12 en +14 verenigingen.

1.2 Vorming

Op de vereniging worden jongeren gevormd op persoonlijk, kerkelijk en maatschappelijk gebied.

1.2.1 Persoonlijk

Op de vereniging wordt de tiener elke verenigingsavond persoonlijk aangesproken door het Woord van God. Door

middel van een inleiding, een Bijbelstudie of een verwerking wordt de spits naar het hart gelegd. Juist in de tienerleeftijd is het belangrijk om jongeren voor hun persoonlijk leven handvatten te geven vanuit de Bijbel. In deze periode komen vaak levensvragen naar voren en zijn jongeren op zoek naar zekerheden. Als leidinggevende heb je dan een belangrijke rol. Binnen de ontspannen sfeer van de vereniging kan er met de jongeren een relatie opgebouwd worden. Deze relatie met de jongeren is nodig om ruimte te creëren om vragen te stellen en samen op zoek te gaan naar de antwoorden in de Bijbel. Niet elke tiener is op het eerste gezicht gemotiveerd om het Woord van God te horen. Zij laten dit verbaal of non-verbaal merken. Het is echter vaak een houding van de tiener. Daarom is een relatie en contact met jongeren zo belangrijk. Daardoor leer je hen kennen.

Daarnaast vindt de persoonlijke vorming ook plaats door het contact met leeftijdsgenoten. Door het gezamenlijk bespreken van vragen, met elkaar Bijbelstudie doen of door het doen van een spel leert de tiener op een ontspannen manier omgaan met leeftijdsgenoten. Experimenteren met gedrag hoort bij deze leeftijd. Dit vraagt van een leidinggevende dat hij

.....
Leer de jongen de eerste beginselen naar den eis zijns wegs; als hij ook oud zal geworden zijn, zal hij daarvan niet afwijken.
.....

duidelijke grenzen kan stellen en hantieren, maar ook dat hij ruimte kan geven aan dit gedrag.

Bij veel +12 verenigingen is na de pauze ruimte voor een (creatieve) verwerking of een spel. Met deze verwerking wordt ruimte gegeven aan een ontspannen samenzijn.

1.2.2 Kerkelijk

De vereniging geeft de mogelijkheid om de tiener op kerkelijk gebied te vormen. De jongeren van nu zijn de ouderen van later. Daarom is het belangrijk dat zij een eigen plaats innemen binnen het kerkelijke leven. Het is goed om te laten merken dat de vereniging er niet alleen is voor liefhebbers, maar dat die een wezenlijk onderdeel is van het gemeente-zijn. De gemeente is immers meer dan de mensen met wie je elke zondag samen komt. De gemeente moet een veilige haven zijn. Elke verenigingsavond gaat de Bijbel open. Als het onderwerp van de avond zich er voor leent, is het ook mogelijk om de belijdenisgeschriften erbij te gebruiken. Voor tieners is het taalgebruik misschien moeilijk, maar met een goede uitleg en begeleiding liggen er ook veel antwoorden op hun vragen in deze belijdenissen. Met het openen van de Bijbel en de belijdenisgeschriften worden jongeren opgevoed in de kerkelijke traditie.

1.2.3 Maatschappelijk

‘Onze’ tieners staan in een maatschappij die steeds minder rekening houdt met God en Zijn Woord. Er komen veel en soms ook moeilijk vragen op jongeren af, wanneer ze naar Gods wetten willen leven. Misschien krijgen ze allerlei vragen in hun vriendenkring, tijdens hun opleiding of tijdens hun zaterdagbaantje. Vragen over sport, muziek, seksualiteit, uitgaan of het leven na de dood. Op de vereniging kunnen deze vragen aan de orde komen. Door een inleiding van een

leidinggevende of een jongere wordt er meer kennis opgedaan over een maatschappelijk onderwerp en in de verwerking leren jongeren om een mening te vormen. Daarnaast is het goed om met ze na te denken over de verwoording van hun standpunt en de argumenten om het standpunt te onderbouwen.

1.3 Band tussen jongeren en de gemeenten

Voor veel jongeren betekent de kerk: op zondag twee keer naar een preek luisteren. Binnen het jeugdwerk kan de tiener juist leren dat gemeente-zijn meer is. Samen met andere jongeren op een ontspannen manier bij elkaar komen, geeft een band. Activiteiten tijdens een actie of een avond met bejaarden uit de gemeente laten de tiener zien dat hij deel uit maakt van een grote geheel. Het kan zijn dat een jongere niet direct voor het programma naar de vereniging komt, maar om vrienden te ontmoeten of vanwege de relatie die jij als leidinggevende met hem hebt opgebouwd. Het jeugdwerk is daarom een (ver)bindende factor. Het is belangrijk dat tieners, in deze fase van hun leven, worden vastgehouden. Als jongeren toch onverhoopt de kerk verlaten, mag het niet zo zijn dat er niemand naar hen heeft omgekeken.

1.4 Ontmoeting

Veel jongeren zijn op zoek naar een plek waar ze elkaar ontspannen kunnen ontmoeten. Sommige oudere tieners kiezen ervoor om naar een café of ‘keet’ te gaan. Het is lastig om de concurrentie aan te gaan met zulke gelegenheden. Het is de vraag of we deze concurrentie ook aan moeten en willen gaan. Vereniging is een ‘ander’ alternatief. Zorg daarom tijdens de verenigingsavonden voor gezelligheid en sfeer. Het is belangrijk dat je daar als leidinggevende ook oog en gevoel voor hebt. Laat jongeren het gevoel hebben

dat de vereniging van hen is en bouw vooral aan de relatie met de jongeren.

1.5 Basis leggen voor +16-werk

Als leidinggevende zie je natuurlijk graag dat jongeren doorstromen naar andere verenigingen. In de meeste gemeenten start het jeugdwerk al bij de -12 vereniging of de kinderclub en loopt het door tot de +16 of +21 vereniging. Ook het tienerwerk draagt daar een steentje aan bij. Het is goed dat de jongere, in de tijd dat hij op de +12 vereniging zit, toegroeit naar de overgang naar de +16 vereniging. Dit is een belangrijk aandachtspunt voor de leidinggevenden van een tienervereniging. Veel jongeren haken op veertien- of vijftienjarige leeftijd af. Vervolgens is het lastig om hen nog te betrekken bij het +16-werk. Door hen positieve ervaringen op te laten doen en hen op een betrokken manier mee te laten draaien in het tienerwerk kan je tieners stimuleren om de overstap te maken.

2 Wie is de tiener?

‘Hij luistert voor geen meter. Elke verenigingsavond probeer ik tot hem door te dringen, maar ik krijg gewoon geen contact. Hij maakt alleen maar geintjes. Wat moet ik met hem?’

Op de +12 vereniging zitten tieners. Maar wat zijn tieners eigenlijk? Wat is typerend voor hun leeftijd? Om leiding te geven aan tieners is het goed om iets van hen te weten.

2.1 Puberteit

Een ander woord voor tiener is ‘puber’. Sommige tieners zien het als een soort scheldwoord. Toch geeft het woord ‘puberteit’ goed aan in welke leeftijdsfase de tiener valt. De puberteit is te verdelen in drie fasen:

1. De vroege puberteit (11 tot 14 jaar)
2. De puberteit (14 tot 17 jaar)
3. De vroege adolescentie (17 tot 18 jaar)

Iedere tiener is uniek. De één doorloopt de puberteit stormachtig, terwijl de andere er als het ware door heen rolt.

2.2. Ontwikkelingen op allerlei gebied

2.2.1 Lichamelijk

In de puberteit vindt er een groeispurt plaats. In de periode daarvoor groeide alles rustig, maar in de tienerleeftijd gaat dit veranderen. In korte tijd voltrekt zich het seksuele rijpingsproces. De jongens worden groter en breder en hun geslachtsorganen groeien.

Het lichaam van meisjes ontwikkelt tot een vrouwelijk lichaam. De meisje krijgen borsten en de menstruatie komt op gang. Bij meisjes begint deze ontwikkeling meestal eerder dan bij jongens. Bij een jonge tienergroep is dit ook duidelijk te

zien. De meisjes zijn langer dan de jongens. Later halen de jongens de meisjes weer in.

De gevolgen van de lichamelijke verandering zijn terug te zien in de groep: een onhandige motoriek of een overslaande jongensstem. Het is belangrijk dat je als leidinggevende bewust bent van de onzekerheid die dit mee kan brengen. Het is soms erg grappig om te zien en te horen. Geef ook ruimte om er om te lachen, maar voel ook aan dat het niet belachelijk wordt gemaakt.

2.2.2 Emotioneel

Op het emotionele vlak kan onderscheid worden gemaakt tussen de jongere en de oudere tiener. De jongere tiener is meer bezig met vaardigheden en het opdoen van kennis. Met zo’n groep is het nog eenvoudiger om bijvoorbeeld een creatieve verwerking te doen na de pauze. De oudere tiener is meer gericht op de vraag: ‘Wie ben ik?’ Zij zijn meer gericht op het andere geslacht, de meningen van anderen en meer toekomstgericht. Dit betekent dat met hen meer meningsvormende werkvormen te gebruiken zijn. Alle lichamelijke veranderingen kunnen ook emotionele stemmingswisselingen tot gevolg hebben.

2.2.3 Verstandelijk

Verstandelijk gaat er ook een aantal dingen veranderen. De belangrijkste kenmerken zijn het na kunnen denken over zichzelf en het na kunnen denken over de wereld. Dit verschil is tussen tieners onderling al heel snel te zien. Bij veertien- of vijftienjarigen is discussiëren over een Bijbels of maatschappelijk thema al een stuk makkelijker dan bij twaalf- of dertienjarigen. Het vermogen tot het verwoorden van gedachten moet duidelijk nog ontwikkeld worden. De meeste tieners denken zwart-wit en hebben daardoor een rauw randje.

Bij de jongere tiener is het belangrijk om tijdens de inleiding en bij de verwerking concrete voorbeelden te gebruiken. Echte en tastbare situaties spreken hen aan. Met de oudere tiener is het mogelijk om een 'wat-als'-situatie te bespreken. Wat zou er gebeurd zijn als het niet zo, maar juist zó gegaan zou zijn.

2.2.4 Sociaal

In de tienerleeftijd krijgen jongeren steeds meer behoefte aan contact met anderen. Tieners spiegelen zich aan hun leeftijdsgenoten. Veel contact vindt plaats op de sociale media, maar ook samen met leeftijdsgenoten praten en elkaar ontmoeten wordt steeds belangrijker.

.....
*Een tiener wil graag door anderen aardig gevonden worden,
 maar daarnaast zet hij zich graag af tegen het gezag.*

2.3 Geestelijk

In de tienerleeftijd is er ook een geestelijke ontwikkeling te zien. Als leidinggevende heb je daar vaak weinig zicht op. Tieners zijn immers niet altijd goed in staat om hun gedachten goed te verwoorden. Uit de vragen die ze stellen is op te ma-

ken dat het beeld van God verandert of dat er wordt nagedacht over dingen die ze eerder klakkeloos accepteerden. Over de zondeval en de uitverkiezing worden ineens allerlei vragen gesteld.

Het is belangrijk om deze vragen serieus te nemen, hoe moeilijk de vragen ook zijn. Luister vooral ook naar de vraag achter de vraag. Sommige vragen komen er behoorlijk onbehouden uit. Kap deze vragen niet zomaar af, maar ga er serieus op in. Juist in deze leeftijdsfase heb je als leidinggevende een grote rol om de jongeren te sturen en te leiden. In het jeugdwerk mag richting gegeven worden aan een juist beeld van God en Zijn dienst.

2.4 Vrienden

Vrienden zijn belangrijk. Ieder mens heeft behoefte aan contact en aan vrienden. Zo ook tieners. Zij trekken zich op aan leeftijdsgenoten en spiegelen zich er aan. Regelmatig wordt er een nieuwe profiel-foto geplaatst op social media. Vrienden reageren er op.

Leiders in de groep zijn erg belangrijk. Zij worden gevolgd en geïmiteerd. Als leidinggevende is het belangrijk om te weten wie er een leidende rol heeft en welk effect dit heeft op de groep. Deze leider kan er immers voor zorgen dat jongeren in zijn omgeving ook naar de vereniging komen.

2.5 Aantrekken en afstoten

Het gedrag van een tiener is het beste te omschrijven als: 'aantrekken en afstoten'. Enerzijds wil een tiener graag door anderen aardig gevonden worden en een schouderklopje krijgen. Anderzijds zet een tiener zichzelf graag af tegen het ge-

zag en de kerk. Daarom is het belangrijk om af en toe een schouderklopje te geven door bijvoorbeeld een compliment of een goed gesprek. Merk je 'afstootgedrag'? Ga daar dan in eerste instantie niet keihard tegen in. Probeer de tiener apart te nemen en door te vragen: 'Waarom vind je de verenigingsavonden zo saai?' Wees je er wel van bewust dat het goed is om grenzen te stellen. Niet elk gedrag hoeft geaccepteerd te worden.

3 Een vereniging voor tieners

In veel gemeenten is er jeugdwerk voor tieners. Maar welke ingrediënten moet een +12 vereniging hebben? En hoe zet je een vereniging op?

3.1 Oprichting van een +12 vereniging

In sommige gemeenten is er nog geen +12 jeugdwerk. Hoe kan je dat opzetten? Het oprichten van een +12 vereniging kan op initiatief van de kerkenraad, ouders, tieners of andere verenigingen. Het is belangrijk dat er draagvlak is vanuit de kerkenraad, zodat zij de vereniging ook ondersteunen. Daarom is overleg met de kerkenraad ook erg belangrijk.

Inventariseer binnen de gemeente of er voldoende belangstelling is voor een vereniging. Sommige gemeentelieden moeten wellicht wennen aan het idee. Laat je daardoor niet afschrikken.

Blijkt er voldoende belangstelling te zijn voor een vereniging, dan is het aan te bevelen om contact op te nemen met de +12/+14 jeugdwerkadviseur van de Jeugdbond. De jeugdwerkadviseur kan verder advies geven. Afhankelijk van de situatie kan er dan gekozen worden voor een overleg in de plaatselijke gemeente, waarbij de kerkenraad, toekomstige leidinggevenden en de jeugdwerkadviseur aanwezig zijn. De jeugdwerkadviseur kan in dit gesprek tips en adviezen geven.

Als er uiteindelijk gekozen wordt om een vereniging op te richten, is het verstandig deze aan te sluiten bij de Jeugdbond. Wat de Jeugdbond kan betekenen voor een vereniging lees je in hoofdstuk 8.

Non-actieve verenigingen

Het kan gebeuren dat een vereniging

door omstandigheden tijdelijk op non-actief gezet wordt. Er zijn bijvoorbeeld onvoldoende leden. Blijkt er weer voldoende animo te zijn om te beginnen, neem dan ook contact op met de jeugdwerkadviseur.

3.2 Wat is belangrijk?

Hoe krijg je nu een aantrekkelijk vereniging, waar jongeren graag naar toe komen?

3.2.1 Een (half)jaar programma

Als bestuur moet je een programma maken voor een langere periode. Meestal wordt aan het begin van het seizoen het programma vastgesteld voor het komende half jaar of jaar. Het voordeel is dat je van te voren kan zien of er een goed evenwicht is in het programma en of er voldoende afwisseling zit in de thema's. Bepaal ook van te voren hoeveel Bijbelse thema's, actuele thema's en kerkhistorische thema's er in het programma voor moeten komen. Peil eventueel ook bij de jongeren welke thema's zij graag willen. Zo maak je de vereniging ook een stukje van hen.

Het programma kan tijdens een van de eerste avonden gepresenteerd worden. Hiermee laat je zien dat je als bestuur nagedacht hebt over de invulling van het jaar.

In het uitgewerkte programma zie je ook of er voldoende afwisseling is tussen verschillende activiteiten.

Tenslotte is het goed om het programma aan de kerkenraad te geven, zodat zij ook kunnen meeleven met het jeugdwerk in de gemeente.

3.2.2 Verhouding in activiteiten

Op de vereniging is ruimte voor zowel bezinning als ontspanning. Beide zijn nodig en kunnen elkaar versterken.

Bezinning

Voor een jeugdvereniging is het eerste doel de Bijbel op elke verenigingsavond open te laten gaan. Bezinning is een belangrijk en wezenlijk onderdeel van de vereniging. In het kerkelijke jeugdwerk moet de boodschap van zonde en genade klinken.

Dit levert ook direct de spanning op bij een tienervereniging. Leidinggevendenden kunnen het gevoel krijgen hebben dat tieners over het algemeen niet voor een Bijbels onderwerp naar de vereniging komen, maar alleen voor ontspannende activiteiten.

gevuld. Vraag aan de kerkenraad welke kaders er gesteld worden en geef ontspanning binnen deze kaders vorm. Regelmatig wordt de vraag gesteld of ontspanning wel nodig is. Natuurlijk, het gaat op de vereniging over het Woord van God. Toch zijn juist de ontspannende activiteiten nodig om de band met de jongeren op te bouwen. Jongeren worden meer betrokken en de onderlinge band wordt gestimuleerd. Er is gelegenheid tot gesprek en een leidinggevende leert daardoor de jongeren beter te kennen. Ontspanning zorgt daardoor voor een goede sfeer bij de bezinning.

3.2.3 Avondprogramma

De opbouw van een verenigingsavond hangt samen met de verhouding van bezinnende en ontspannende activiteiten. Veel verenigingen kiezen voor een traditionele invulling van de avond: Opening – inleiding – pauze – verwerking. Hier is niets op tegen. Een mogelijk gevaar is dat er een sleur in de avonden komt en er

.....
Het is niet meer dan logisch dat de Bijbel open gaat.

Toch leert de praktijk dat tieners het niet meer dan logisch vinden dat er op een kerkelijk vereniging over de Bijbel gesproken wordt. Het is wel goed om na te denken over hoe er gesproken wordt. Leg bijvoorbeeld de link tussen de Bijbel en hun belevingswereld. Gebruik eenvoudig en concreet taalgebruik, duidelijke voorbeelden en denk vooral na over een verwerkingsactiviteit.

Ontspanning

Naast bezinning moet er op de vereniging ook voldoende ruimte zijn voor ontspannende activiteiten. Per gemeente worden deze activiteiten heel verschillend in-

elke avond (ongeveer) het zelfde gedaan wordt. Jongelui hebben dat vaak eerder door dan een leidinggevende. Wees alert op signalen. Elke avond het zelfde kan er toe leiden dat jongeren afhaken. Denk daarom bij de voorbereiding na over de opzet van de avond. Begin de avond eens met een verwerkingsvorm of laat in plaats van één jongere, drie jongeren een inleiding houden.

3.2.4 De zaalruimte

Zaaltjes van kerken zijn vaak niet de meest gezellig ruimtes. Kil licht, harde vloeren, zakelijke tafels. Toch is er van de meeste zaaltjes iets leuks te maken. Kijk

bijvoorbeeld eens naar de opbouw van de zaal. Hoe zet je de stoelen neer? Een U-vorm heeft de voorkeur boven rijtjes. Het is belangrijk dat je als leidinggevende oogcontact kan maken met iedereen. Dat voorkomt dat jongeren kunnen ‘wegduiken’ en voor onrust zorgen. In veel gemeenten staat er een lessenaar voorin de zaal. Het handigste is om deze niet of nauwelijks te gebruiken. Het zorgt voor een fysieke barrière tussen jou en de jongeren.

3.2.5 De verwerking

De invulling van de avond heeft alles te maken met de verwerking van het programma. De verwerking helpt jongeren om het thema of de inleiding te verwerken en de betrokkenheid te verhogen. Op veel verenigingen wordt er na de pauze niets meer met de inleiding gedaan. Dat is jammer.

Een veel voorkomende verwerking is een blad met een paar vragen die besproken worden. Uit onderzoek is echter gebleken dat mensen:

- 10 % onthouden van wat zij horen
- 50 % onthouden van wat ze horen en zien
- 75 % onthouden van wat ze zelf zeggen
- 90 % onthouden van wat zij zelf maken of doen.

Deze percentages gelden ook, of misschien juist wel, in het tienerwerk. Met een verwerking wordt de betrokkenheid van de jongere verhoogd. Ook laat een verwerking jongeren zelf nadenken over het thema. Wat heeft de inleiding met een jongere gedaan? Wat neemt de jongere er van mee? Waar wil hij of zij later nog eens over na denken?

In de verwerking worden dingen die in de inleiding zijn gezegd, verduidelijkt. Zo kan het ‘lampje’ bij de jongeren gaan branden. Het is ook goed om tijdens de

verwerking de praktische vertaalslag te maken. Een verwerking kan het thema dichter bij de belevingswereld van jongeren brengen.

Zorg voor voldoende afwisseling in de verwerkingsvormen die je gebruikt. Elke keer een gesprek over een aantal stellingen kan doeners laten afhaken. Met altijd creatief bezig zijn bereik je juist de denkers niet meer.

3.3 Werkvormen

Er zijn allerlei soorten werkvormen te onderscheiden. Een aantal werkvormen worden hieronder op een rij gezet.

3.3.1 Bijbelstudie

‘Hoe lees je Bijbel met tieners? De Bijbel is veel te moeilijk voor hen.’ Die verzuchting klinkt regelmatig van leidinggevendens. Iedereen zal erkennen dat het belang van Bijbelstudie erg groot is. Op de vereniging mag een leidinggevende aan tieners praktische handvatten geven voor het lezen in de Bijbel en met hen oefenen in het lezen van de Bijbel. Daarbij moeten we vooral ook zoeken wat de Bijbel zegt voor hun dagelijkse leven.

Probeer eens een aantal manieren uit om Bijbelstudie met jongeren te doen en maak vooral een praktische Bijbelstudie waarbij tieners gedwongen worden om de Bijbel echt te lezen.

3.3.2 Discussie

Het is een veelgebruikte werkvorm: discussiëren. Het kan op verschillende manieren, met vragen, stellingen of een casus. In een discussie met leeftijdsgenoten leren jongeren nadenken over verschillende onderwerpen, waarmee ze in hun leven te maken krijgen. Deze werkvorm vraagt een goede en gedegen voorbereiding van een leidinggevende. Een discussie kan voor sommige jongeren als bedreigend worden ervaren. Daarom kan je er ook voor kiezen om de discussie

in kleine groepjes te doen. Ook kan de discussie gevoerd worden met behulp van groene en rode kaarten.

3-3-3 Zang

Het zingen van psalmen en liederen die betrekking hebben op het thema van de avond is ook een werkvorm. Een gezongen lied hecht zich in het geheugen. Soms kan met het zingen van een psalm of een lied de boodschap duidelijker worden overgebracht dan met veel woorden.

3-3-4 Spelvormen

Door middel van een spel kan op een speelse manier het thema worden verwerkt. Als die avond een Bijbels thema aan de orde komt, kan een Bijbelse quiz met vragen over het Bijbelgedeelte een goede en afwisselende verwerking zijn.

3-3-5 Creatief

Ook door middel van creatieve opdrachten of doe-opdrachten is het mogelijk om met het thema aan de slag te gaan. Veel verenigingen doen wel iets met creativiteit, maar vaak sluit dit niet aan op het thema van de avond. Probeer altijd de verbinding te leggen.

Een doe-opdracht is juist voor tieners erg fijn, omdat ze dan, terwijl ze bezig zijn, iets kunnen vertellen. Zo kan er op een ongedwongen manier een veilige situatie ontstaan om het gesprek aan te gaan.

3-4 Jongeren en het programma

Een tiener gaat op zoek naar dingen die bij hem of haar passen. Daarom is het belangrijk om hen het gevoel te geven dat de vereniging ook van hen is. Dat gevoel kan worden versterkt door jongeren actief bij het programma te betrekken. Dit kan door de jongeren een inleiding te laten verzorgen, een verwerking te laten maken of een ontspannende activiteit (mede) te organiseren.

3-5 Welke avond?

De meeste verenigingen komen op vrijdag- of zaterdagavond bij elkaar. Beide avonden hebben voor- en nadelen. Sommige oudere tieners hebben een baantje op vrijdagavond. In sommige gezinnen wordt de zaterdagavond gezien als een avond voor het gezin, familie en vrienden. Ook bij leidinggevendenden kunnen deze argumenten een rol spelen. Daarom is het goed om weloverwogen een avond te kiezen.

4 Leeftijdsindelingen

Van oudsher is de leeftijdsindeling in het jeugdwerk -12, -16 en +16. De laatste jaren wordt de -16 groep eerder aangeduid als +12. Met groter wordende groepen (groter dan 30) wordt geadviseerd om de +12 groep te splitsen in een +12 en een +14 groep.

In grote groepen is het lastig om alle jongeren in het oog te houden. Daarom is een ideale groepsgrootte tussen de 25 tot 30 jongeren. Wanneer de groep groter wordt, dan is het aan te bevelen om deze te splitsen.

4.1 Verschillen binnen de tierngroep

De leeftijdsindeling is goed om in de gaten te houden. Een 12-jarige spreek je anders aan dan een 15-jarige, hoewel de ontwikkeling per jongere verschilt. Het is daarom te kort door de bocht om alleen de leeftijd aan te houden in hoe je jongeren aanspreekt. Daarvoor moet je de groep leren kennen, zodat je je manier van doen en de toon van het aanspreken kunt afstemmen op de groep die dat seizoen voor je zit. Dit vergt invoelingsvermogen en flexibiliteit van een leidinggevende.

Een splitsing tussen 12/13-jarigen en 14/15-jarigen bevordert dat de jongeren zich thuis voelen tussen hun leeftijdgenoten. Er is een verschil tussen een 'groot kind' van twaalf en een 'volwassen tiener' van vijftien. Dit uit zich ook in het groepsgedrag. Binnen een +12 groep gaan jongeren nog speelt met elkaar om, terwijl binnen een +14-groep de jongeren met elkaar in groepjes staan te kletsen. Dit verschil komt ook terug in de verwerking. Veel +12-verenigingen knutselen nog met

elkaar. Bij de +14-verenigingen zie je meer discussie-werkvormen voorkomen.

4.2 Betrokkenheid van tieners

Binnen de +14-groep kan je ook al een aantal verantwoordelijkheden neerleggen bij jongeren. Daardoor worden ze intensiever bij het jeugdwerk worden betrokken. Ze kunnen een inleiding houden, de catering in de pauze verzorgen, meedenken met het programma enzovoorts. Het is wel van belang dat een leidinggevende grenzen aan blijft geven. Tieners kunnen anders met de geboden ruimte op de loop gaan.

De verbinding met een leeftijdsgroep wordt belangrijker naarmate tieners ouder worden. In de loop van de puberteit groeit (bewust, maar ook onbewust) de keuze om wel of niet bij de kerk te blijven. Het is belangrijk dat zij op deze leeftijd vanuit de Bijbel richtlijnen krijgen voor hun leven en hun leefwereld, maar ook praktische handvatten hoe ze hun christen-zijn in de praktijk moeten brengen. Daarbij is de omgang en binding aan leeftijdsgenoten en de omgang met leidinggevenden (als identificatiefiguren) van groot belang. Daarom is relatie met de jongeren zo belangrijk. Op de vereniging is er een luisterend oor voor hun vragen. Leidinggevenden gaan samen met jongeren op zoek in het Woord naar antwoorden op hun vragen.

5 Werving

Hoe krijg je de jongeren op de vereniging. In sommige gemeenten is het vanzelfsprekend dat je naar de vereniging gaat. In andere gemeenten moet er wat meer moeite voor gedaan worden. Werving en presentatie zijn blijvend noodzakelijk. Laat zien dat de vereniging er is en wat de vereniging doet. Het beeld wat er neergezet wordt van het verenigingsleven bepaalt ook of jongeren bij een vereniging willen horen. Door in te zetten op 'PR' en reclame maken binnen de gemeente moeten jongelui er zin in krijgen om naar de vereniging te gaan. Die vereniging? Daar wil ik bij horen!

Maar hoe nodig je dan jongeren uit? En welke middelen kan je inzetten? Een aantal suggesties:

1. Weet welke jongeren er op de vereniging kunnen komen. Komen de jongeren van een andere vereniging? Zorg dan voor een gesprek met de leidinggevenden van de vorige vereniging voor een overdracht.
2. Stuur alle jongeren aan het begin van het seizoen een uitnodiging. Denk er vooraf over na hoe je deze vormgeeft. Een uitnodiging in de vorm van een brief is niet heel aansprekend voor jongeren. Denk bijvoorbeeld aan een kaart met daarop jullie foto's en een aantal kreten over de vereniging. Nodig ze in een kort, kernachtig en persoonlijk stukje tekst uit om naar de vereniging te komen. Een aanspre-

kende uitnodiging wordt eerder gelezen door jongeren.

3. Wil je Facebook of andere sociale media gebruiken? Denk daar eerst goed over na. Het kan heel positief werken, maar het kan ook averechts werken. Bespreek ook met de kerkenraad welke kaders er worden afgesproken. Voor kerkenraden die meer informatie willen, heeft de Jeugdbond een notitie geschreven om zich op het gebruik van sociale media te bezinnen. Deze is op te vragen bij de Jeugdbond.
4. Besef dat je als leidinggevende ambassadeur van de vereniging bent. Je bent niet alleen leidinggevende op de vereniging, maar ook als je een jongeren in de stad of in het dorp tegen komt. Loop je dan langs een jongere heen of ben je bereid om de relatie met de jongeren aan te gaan?

.....
Als leidinggevende ben je ambassadeur van de vereniging.
.....

5. Zet jongeren in als werfmiddel. Zij zijn het visitekaartje van de vereniging. Als een jongeren een andere jongere benadert, heeft dit vaak meer kans van slagen dan wanneer een leidinggevende dit doet. Zoek naar mogelijkheden om jongeren te motiveren om andere leeftijdsgenoten te betrekken bij het jeugdwerk.
6. Organiseer aan het begin van het jaar een wervelende startdag of – avond. Het is goed om op een ontspannen manier het jaar met elkaar te starten. Zorg er voor dat het een aansprekende dag/avond is. Verbind aan een leuke activiteit een kort bezinnend moment. Draag het enthousiasme wat jij hebt over aan de jongeren (en de rest van de gemeente).

6 Doorstroming

Een regelmatig terugkerend item is de doorstroming in het jeugdwerk. Met een goede doorstroming is een positieve traditie te bewerkstelligen in het deelnemen aan het jeugdwerk. Toch zijn er veel factoren die ervoor zorgen dat een jongere de overstap van de ene naar de andere vereniging niet maakt. Deze factoren kunnen heel verschillend zijn. Van sfeer of cultuur op de vereniging tot alternatieve vrijdag- of zaterdagavondbestedingen. Hoe kan je een goede doorstroming bevorderen?

Het belangrijkste is dat de uitstraling van de vereniging positief is. Het moet een vereniging zijn waar je bij wil horen. Bestuur en jongeren leveren een belangrijke bijdrage hieraan. Daar moet ook structureel aan gewerkt worden. Hoe? Hieronder een aantal actiepunten die bijdragen aan een goede doorstroming

6.1 Overlegmomenten

Plan regelmatig, maar tenminste één keer per jaar, een overlegmoment tussen één of twee afgevaardigden van de verenigingen. Het handigste is om dit overlegmoment te plannen vlak voor de jaarwisseling en voor de aanvang van het nieuwe seizoen. In dit overleg komen de volgende punten aan de orde:

- Welke jongelui kunnen gezien hun leeftijd volgende jaar naar de volgende groep overgaan?
Voorbeeld: aan het begin van het seizoen gaat een leidinggevende van de +14 in overleg met iemand van de +16 om af te stemmen welke jongeren van 16 jaar (of die binnenkort 16 jaar worden) er naar de +16 vereniging kunnen komen. Dit zorgt ervoor dat er geen jongeren ‘tussen wal

en schip’ vallen.

- In elke groep zijn jongeren met ‘bijzonderheden’. Bespreek welke bijzonderheden er zijn. Het gaat er niet om dat je jongeren een stempel op drukt. Maar wanneer je als leidinggevende weet van bepaalde ‘bijzonderheden’ dan kan je er rekening mee houden.
Voorbeeld: Op de -12 vereniging zit een jongen met ADHD. De leidinggevenden geven dit niet door aan de +12 vereniging. De jongen komt naar de +12 en wordt een aantal keer vrij stevig aangesproken op zijn gedrag. Gevolg: de jongen komt niet meer naar de vereniging. Als een leidinggevende dit had geweten, had deze wellicht anders gereageerd.
- Is de sfeer en de cultuur op de verschillende verenigingen hetzelfde? Of is er een grote kloof tussen de +12 en de +14 vereniging? Als deze kloof er is, kan het gebeuren dat een jongere geen zin heeft om naar de volgende vereniging te gaan.

6.2 Afstemming van het programma

Stem het programma van de verenigings-

avonden af op de leeftijdscategorie. Een tiener heeft nog veel behoefte aan dingen doen en bewegen. De spanningsboog van tieners is ook niet erg lang. Denk daaraan bij het maken van je inleiding. Houd een inleiding niet langer dan twintig minuten. *Voorbeeld: Een leidinggevende wil graag veel structuur bieden. Dat is op zichzelf een goed streven. Daarom is het programma elke avond hetzelfde. Eerst een opening van ongeveer vijftien minuten, daarna de inleiding van veertig minuten, een pauze en daarna een blad met discussiestellingen. Echter, de jongeren blijven steeds meer weg. Ze vinden het saai.*

6.3 Mogelijkheid tot het starten van een +15 vereniging

Stel dat de +16 vereniging een kwijnend bestaan leidt of door gebrek aan leden dreigt te worden opgeheven, dan kan het goed zijn om van de +16 (tijdelijk) een +15 te maken. Jongeren stromen dan iets eerder door naar de volgende vereniging. Het kan echter ook het gevaar opleveren dat jongeren nog eerder de vereniging verlaten en er aan de daadwerkelijke oorzaak weinig of niets gedaan wordt. Daarom moet deze stap niet zomaar gezet worden. Een aantal voorwaarden is noodzakelijk:

1. Er moeten voldoende jongeren in de gemeente zijn om een levensvatbare +16 te kunnen hebben.
2. De +12/+14 moet draagkrachtig genoeg zijn om de top van de leeftijdsgroep te kunnen missen.
3. Leidinggevendenden moeten bereid zijn om kritisch naar het programma, de avondinvulling en het eigen functioneren te kijken en waar nodig dit aan te passen.

Door 15-jarigen door te laten stromen naar de +16 krijgt deze een nieuwe impuls. Op het moment dat de daadwerkelijke oorzaak is aangepakt en de +16 vereniging weer goed draait, kan de leeftijdsgrens weer worden verhoogd naar 16 jaar.

6.4 Organiseer gezamenlijke activiteiten

Organiseer als jeugdverenigingen een gezamenlijke activiteit aan het eind van het seizoen. Hiermee worden jongeren van de verschillende verenigingen met elkaar in contact gebracht. De jongeren weten wie er op de andere vereniging zitten, maar leren op die manier ook de leidinggevendenden van de andere vereniging kennen.

.....

Wees bereid om kritisch naar het programma, de avondinvulling en je eigen functioneren te kijken.

.....

7 Materialen van de Jeugdbond

Een brochure als deze kan nooit antwoord geven op alle vragen. Daarom heeft de Jeugdbond ook andere materialen ontwikkeld voor jongeren en leidinggevenden.

7.1 Treffer

Voor de +12 en +14 verenigingen geeft de Jeugdbond de *Treffer* uit. Dit werkmateriaal is speciaal voor leidinggevenden ontwikkeld om een goede inleiding te kunnen voorbereiden. Aan de hand van een jaarthema worden er vijf *Treffers* geschreven rondom verschillende deelthema's. Dit kan een Bijbels, kerkhistorisch of een actueel thema zijn. In de *Treffer* vind je achtergrondinformatie en een Bijbelstudie bij het thema. Ook worden er allerlei programma-suggesties, literatuurtips en verwerkingsopdrachten geboden.

7.2 Daniël

De Jeugdbond geeft al jaren het blad

Daniël uit. Op een aansprekende manier worden allerlei thema's behandeld voor jongeren. In *Daniël* vind je als leidinggevende veel achtergrond informatie, maar ook tips voor het jeugdwerk.

7.3 www.jbgg.nl

Op de website van de Jeugdbond is veel informatie te vinden. In een grote database zijn allerlei werkvormen samengebracht. Ook kan je zoeken in al het werkmateriaal uit het verleden. Met de zoekfunctie op de website doorzoek je al het materiaal wat ooit door de Jeugdbond is uitgegeven. In de webshop kan je boeken of brochures bestellen.

.....
De Jeugdbond ondersteunt leidinggevenden graag bij het opzetten en invullen van een avond.
.....

8 Wat kan de Jeugdbond verder betekenen?

Wat doet de Jeugdbond allemaal? Misschien vraag je je wel eens af of je met je vragen wel bij de Jeugdbond terecht kan.

8.1 De Jeugdbond

De Jeugdbond is de landelijke jongerenorganisatie van de Gereformeerde Gemeenten. Het kantoor is gevestigd in Woerden, in het Centraal Bureau van de Gereformeerde Gemeenten. De meeste plaatselijke clubs en jeugdverenigingen zijn bij de Jeugdbond aangesloten. De begeleiding van de aangesloten verenigingen is een kernactiviteit van de Jeugdbond.

Een belangrijk deel van de tijd wordt besteed aan de toerusting en ondersteuning van het plaatselijk jeugdwerk. Denk bijvoorbeeld aan werk materiaal voor de verenigingen, het adviseren en toerusten van leidinggevenden en het adviseren van kerkenraden in de doordenking van de zorg voor jongeren.

Andere activiteiten van de Jeugdbond zijn bijvoorbeeld het jongerenblad *Daniël*, de Koersvakanties en Koers kinderkampen, uitgaven voor kinderen en jongeren, de organisatie van activiteiten (voor +12 jongeren bijvoorbeeld de Bondsdag), bijdragen aan catechisatieavonden en opvoedingsondersteuning.

8.2 Lidmaatschap plaatselijke verenigingen

De Jeugdbond is een vereniging. Plaatselijke verenigingen kunnen lid worden van de Jeugdbond. Elk jaar betalen ze daarvoor een bepaald bedrag aan contributie. Verenigingen die lid zijn van de Jeugdbond, krijgen diensten en producten voor hun lidmaatschap.

8.3 Direct advies

Voor elke leeftijdscategorie heeft de Jeugdbond een jeugdwerkadviseur. Deze jeugdwerkadviseur is beschikbaar voor het stellen van vragen en het inwinnen van advies. Dat kan gaan over de invulling van een avond rondom een bepaald thema, zoals sport, muziek of seksualiteit.

Ook kan je contact opnemen met een jeugdwerkadviseur als er vragen of problemen zijn rondom orde, gezag en eerbied of de samenwerking tussen leidinggevenden. Kortom: de Jeugdbond is beschikbaar als vraagbaak voor alle vragen die te maken hebben met jeugdwerk.

8.4 Jeugdwerkoverleg

Eens in de vijf jaar bezoeken jeugdwerkadviseurs de plaatselijke gemeenten voor een jeugdwerkoverleg. Bij dat overleg zijn de leidinggevenden van alle jeugdverenigingen betrokken en een afvaardiging van de kerkenraad. Tijdens dit overleg wordt gekeken hoe het jeugdwerk draait. Wat zijn sterke kanten, waar liggen knelpunten? De jeugdwerkadviseurs denken mee en geven advies. Het initiatief voor dit overleg ligt bij de Jeugdbond. Als jullie vereniging of gemeente tussentijds behoefte heeft aan een overleg, is dat ook altijd mogelijk.

8.5 Trainingen/Cursussen/symposia

Leiding geven aan een groep tieners

.....

De Jeugdbond is beschikbaar als vraagbaak voor alle vragen die te maken hebben met jeugdwerk.

.....

vraagt wel het een en ander aan vaardigheden. Niet iedereen is gewend om voor een groep te staan, een inleiding te houden, een gesprek te leiden of een activiteit op touw te zetten. De Jeugdbond biedt trainingen en cursussen aan om je vaardigheden te ontwikkelen en kennis op te doen.

Landelijke cursussen worden aangekondigd via de website en Daniël. Daarnaast organiseert de Jeugdbond de volgende trainingen:

■ **Basistraining jeugdwerk**

Deze training kan door een plaatselijke gemeente worden aangevraagd voor alle leidinggevendenden van de verschillende doelgroepen (-12, +12/+14, +16). Er wordt een programma samengesteld dat is opgebouwd uit basismodules zoals: samenwerken als team, hoe breng je Gods Woord dichtbij kinderen en jongeren en praktijkmodules zoals werkvormen en interactie met je groep.

■ **Bijbelstudietraining**

Deze training wordt aangeboden aan

leidinggevendenden van de verschillende doelgroepen in het jeugdwerk. In de training wordt een methode van Bijbellezende geoefend en vaardigheden in het leiden van een gesprek met kinderen of jongeren aangeleerd.

Het actuele aanbod van trainingen en cursussen is te vinden op de website van de Jeugdbond.

8.6 Jeugdwerkdag

Elk jaar wordt op de eerste vrijdag van juni de landelijke Jeugdwerkdag georganiseerd om leidinggevendenden te bedanken voor hun inzet in het afgelopen seizoen. Tijdens deze Jeugdwerkdag wordt ook de jaarlijkse ledenvergadering gehouden. Daarnaast krijgen leidinggevendenden in diverse workshops praktische toerusting.

8.7 Persoonlijke ontwikkeling

Heb je vragen over je persoonlijke functioneren in het jeugdwerk dan kun je ook contact opnemen met de Jeugdbond. De Jeugdbond is altijd bereid om met je mee te denken.

